

Kasdienis kalbos skatinimas šeimoje - kaip tai daryti?

Normaliai vystydamiesi vaikai įsisavina kalbą savaime ir be didelių pastangų. Tam jiems nereikia kažkokio specialaus ugdymo. Tačiau nereikia pamiršti, kokią svarbi vaikų kalbos vystymuisi yra juos supanti aplinka. Nors vaikai pirmus žodelius ištaria būdami 1-2 metų, jų kalbinis vystymasis prasideda žymiai anksčiau. Vaikai girdi mamos kalbą dar būdami iščiose, tad suprasti jie pradeda žymiai anksčiau, nei kalbėti. Vos gimę vaikai jau komunikuoja įvairiais neverbaliniais būdais: garsais, gestais, mimika... Tėveliai pirmiausiai yra atsakingi už savo vaiko kalbos vystymąsi ir ši atsakomybė prasideda dar prieš vaikui gimstant, o vėliausiai – tuoj pat po gimimo! Tėveliai, būtent Jūs galite geriausiai paskatinti savo vaiko kalbinį vystymąsi, o tam turite būti geru kalbos pavyzdžiu savo vaikui bei daug ir nuolat kalbėtis su vaiku. Kalba turi būti neatsiejama Jūsų kasdienybės dalis. Štai keletas patarimų, padėsiančių Jums kasdieniniame bendravime su vaikeliu.

Būkite kalbos pavyzdžiu savo vaikui

Vaikai orientuojasi į savo aplinkos kalbos pavyzdžius. Todėl pirmiausiai atkreipkite dėmesį į savo pačių kalbėjimą ir elgesį. Nuo pat gimimo daug kalbėkite su savo vaiku. Patys sau atraskite kalbėjimo džiaugsmą ir perteikite jį vaikui. Kalbėkite gyvai ir išraiškingai, pabrėždami žodžius – vaikai pirmiausiai kreipia dėmesį į kalbos melodiją. Pritaikykite savo kalbos tempą prie vaiko kalbos lygio, neskubinkite vaiko ir neskubėkite patys, neužbėkite vaiko kalbai „už akių“ (mamos dažnai tai daro instinktyviai). Jei Jūsų šeima yra dvikalbė, kalbėkite su vaiku ta kalba, kurią geriausiai mokate ir kuria kalbėti jums yra mieliausia. Nerodykite vaikui blogo kalbos pavyzdžio, nes kalbėdami svetima jums kalba, Jūs ne tik iškraipote pačią kalbą, bet ir neperteikiate kalbėjimo džiaugsmo! Nepataikaukite vaiko kalbai ir niekuomet nepamėgdžiokite šveplavimo, būkite taisyklingo tarimo pavyzdys.

Negailėkite laiko pokalbiams

Vaikai įsisavina kalbą pokalbiuose, kurie vedami dialogo forma. Jūsų vaikas turėtų aktyviai dalyvauti pokalbyje, t.y. reaguoti į tai, ką Jūs sakote, ir jausti, kad Jūs dėmesingai reaguojate į jo pasisakymus. Jau naujagimis komunikuoja su Jumis per garsus, žvilgsnį, gestikuliaciją, mimiką. Priimkite tai kaip pokalbį ir kalbėkite su vaikeliu nuo gimimo. Lydėkite kalba tiek savo, tiek vaiko veiksmus. Pradžioje viską komentuokite („Štai, dabar aš dedu ant stalo šaukštą“), vėliau kalbą panaudokite kaip svarbią savo veiksmų dalį („Šiandien valgysime sriubą. Kokio įrankio mums reikės?“) Kurkite kalbą žadinančią atmosferą. Kalbą žadina tokios situacijos, kurių eiga yra nuspėjama, kurios yra nesurežisuotos, sukelia vaikams nuostabą ir iškelia klausimus. Plėskite vaiko patirtį, temas ir žinias. Kai vaikas rodo Jums kokį nors paveiksluką, nepasakykite vien tik: „O, kaip gražu!“, tačiau pradėkite apie pokalbį. Užduokite klausimus, pradėkite ką nors pasakoti patys...Suteikite vaikui kiek įmanoma daugiau konkrečios patirties ir „iš pirmų rankų“. Temas aptarkite ne vien tik iš paveikslėlių ir knygučių. Pvz., jei kalbate apie duoną, suteikite vaikui galimybę pamatyti, kaip ji kepama, bandykite kepti patys ir pan. Kuo įvairiapusiškesnė vaiko patirtis, tuo intensyviau vaikas suvoks pasaulį, o tai yra svarbus pagrindas tolesniam tiek kalbiniam, tiek pažintiniam vaiko vystymuisi. Klauskite vaiko apie jo įspūdžius... Skirkite pakankamai laiko pokalbiams su savo vaiku. Televizorius yra dialogo priešingybė! Vaikas negali reaguoti į pasakytą, ir žinoma, programa nereaguoja į tai, ką sako vaikas. Todėl, jei jau leidžiate vaikui žiūrėti televizorių, žiūrėkite kartu su juo ir aptarkite matytą. Vaikai kalbą įsisavina nesąmoningai ir

intuityviai. Tai reiškia, kad jie negali suvokti savo klaidų ir negali reflektuoti. Vaikams daug svarbiau yra pasakymo turinys, o ne forma. Tiesioginiai vaiko kalbos taisymai ir reikalavimai pakartoti teisingai neveda prie sėkmės ir vaiko nemotyvuoja, o priešingai – stabdo norą kalbėti. Daug geriau yra vaiką taisyti netiesiogiai, t.y. pateikti jam teisingos kalbos pavyzdį („Taip, šita mašina greitai važiuoja“). Tačiau: vien tik pakartojant taisyklingą sakinį vaikas neįsijaus, kad yra rimtai priimamas ir neįsijaus poreikio atsakyti. Verčiau kelkite atvirus klausimus („Kodėl šita mašina važiuoja greitai?“). Taip Jūs „nušausite kelis zuikius“: pateiksite teisingą kalbos pavyzdį, parodysite vaikui, kad domitės jo pasisakymu ir motyvuosite vaiką atsakyti, išvengdami vien taip/ne atsakymo.

Kalba privalo būti neatsiejama kasdienybės dalis

Reguliariai skaitykite vaikui. Knygų skaitymui numatykite tvirtą vietą dienvakare, pvz., prieš einant miegoti. Uždekite žvakę, sukurkite ypatingą atmosferą ir ritualus. Beje, įrodyta, kad tėčių skaitymas vaikams yra veiksmingesnis. Rimuoti eilėraštkai, dainelės, mįslės suteikia vaikams daug džiaugsmo. Kalbos ugdymo procesą pateikite žaidybiškai. Skirkite dienoje laiko ir dainavimui (žinoma, jei tai Jums patiems teikia malonumą). Žaiskite žaidimus, kurių pagrindas yra kalba, pvz., „Aš matau tai, ko tu nematai...“, taip pat vaidmenų žaidimus, lėlių žaidimus ir pan. Jokiu būdu nežiūrėkite į kalbos skatinimą kaip į darbą ar pratybas. Nepaverskite kalbos kankinančiais pratimais ar kartojimais! Žaisdami Jūs galite įtakoti savo vaiko kalbinių gebėjimų įgijimo tempą ir eigą.

Sukurkite savo šeimoje tokį kalbinį klimatą, kuris natūraliai skatintų vaiko kalbą ir kartu su vaiku pajuskite kalbėjimo džiaugsmą – tai bus pati geriausia parama Jūsų vaiko kalbos vystymuisi! Sėkmės!